

31. WSPÓŁPRACA NAUKOWO-TECHNICZNA Z ZAGRANICĄ

W środowisku geodezyjnym i kartograficznym, które w 1945 r. przystąpiło do organizowania państwowej służby geodezyjnej i kartograficznej, tradycje międzynarodowej współpracy były wyjątkowo żywe. Pamiętano o udziale przedstawicieli Polski we władzach Międzynarodowej Federacji Geodetów, której Polska jest członkiem od 1927 r., o czynnym udziale w Bałtyckim Komitecie Geodezyjnym, o pracach w ramach Międzynarodowego Towarzystwa Fotogrametrycznego, Międzynarodowej Unii Geograficznej, wreszcie o członkostwie Polski od 1924 r.

w Międzynarodowej Unii Geodezji i Geofizyki i działającej w jej ramach Międzynarodowej Asocjacji Geodezji.

Jednak ówczesne warunki wyęzionej pracy organizacyjnej oraz trudności okresu powojennego nie sprzyjały większemu zaangażowaniu się w odnawianie międzynarodowych kontaktów. Miały miejsce jedynie sporadyczne kontakty, między innymi Główny Urząd Pomiarów Kraju delegował swego przedstawiciela w 1947 r. na Kongres Kartografii i Optyki we Florencji, w 1948 r. na VI Międzynarodowy Kongres Fotogrametryczny w Hadze i w 1949 r. – na Zgromadzenie Generalne MUGG w Oslo. Ponadto nawiązywano kontakty z firmami zagranicznymi produkującymi sprzęt geodezyjny i fotogrametryczny.

Z drugiej jednak strony ówczesna geodezja polska odczuwała wyraźnie potrzebę skontaktowania się z nowymi osiągnięciami światowymi, od których odcięta była podczas wielu lat wojny i okupacji. Było to potrzebne zwłaszcza dla prac nad podstawową osnową geodezyjną oraz realizacją projektowanej wielkoskalowej mapy użycia powierzchni ziemi.

Jednocześnie w świadomości środowiska geodezyjnego znajdowało się przekonanie o wysokim stopniu rozwoju geodezji i kartografii w Związku Radzieckim i potrzebie czerpania stamtąd informacji i wzorów. Wydawało się też niezbędne zacieśnienie współpracy z innymi państwami socjalistycznymi.

W 1952 r. zorganizowana została w Sofii przez bułgarską służbę geodezyjną z udziałem Bułgarskiej Akademii Nauk pierwsza konferencja kierowników służb geodezyjnych krajów socjalistycznych, na której to konferencji zapadły wiążące decyzje utworzenia jednolitej sieci astronomiczno-geodezyjnej, niwelacyjnej i grawimetrycznej na obszarach krajów uczestniczących oraz wykonania jednolitej mapy topograficznej w skali 1 : 25 000 i map pochodnych, z wykorzystaniem metod fotogrametrycznych. Prace powyższe miały być wykonane na najwyższym osiągalnym ówczesnie poziomie nauki i techniki, w oparciu o założenia opracowane przez uczonych i praktyków radzieckich.

W ten sposób rozpoczęła się intensywna współpraca służb geodezyjnych krajów socjalistycznych, trwająca i rozwijająca się do dnia dzisiejszego. Nastąpiło wiele spotkań wielostronnych i dwustronnych dla omawiania szczegółów technicznych i organizacyjnych, np.: prace na terenach przygranicznych, spotkania ekspertów dla rozwiązywania wspólnych zagadnień, opracowywania jednolitych metod i instrukcji, ustalania jednolitych wymagań technicznych, organizacji prac itp. Polska służba geodezyjna uczestniczyła we wspólnych pracach z zakresu grawimetrii geodezyjnej (pomiar międzynarodowej sieci podstawowej), astronomii geodezyjnej (koordynowanie przez stronę polską i wykonanie według koncepcji i metodami zaproponowanymi przez polską służbę geodezyjną powiązania długościowego podstawowych punktów sieci astronomiczno-geodezyjnych krajów uczestniczących), wykonania międzynarodowej Mapy Świata w skali 1 : 2,5 mln – oto przykłady wspólnie prowadzonych prac przez służby geodezyjne krajów socjalistycznych.

Podsumowywanie osiągniętych wyników i wytyczanie dalszych zadań, obejmujących w następnych latach coraz to nowe dziedziny geodezji i kartografii, dokonywane było na kolejnych konferencjach kierowników służb geodezyjnych: w 1954 r. w Warszawie, w 1956 r. w Pradze, w 1958 r. w Budapeszcie, w 1960 r. w Dreźnie, w 1962 r. w Bukareszcie, w 1965 r. w Moskwie, w 1968 r. w Sofii i w 1972 r. w Warszawie. Na kolejnej konferencji w Pradze w 1976 r. ustalono nowe zasady współpracy pomiędzy służbami geodezyjnymi, oparte na ustalonych zasadniczych kilku tematach, dzielących się na podtematy i zadania. Polska służba geodezyjna bierze udział we wszystkich tematach, a jeden z nich tj. zagadnienia geodezji inżynierskiej, koordynuje w skali międzynarodowej.

Niezaależnie od tej formy współpracy służb geodezyjnych, prowadzona jest współpraca dwustronna polskiej służby z innymi służbami geodezyjnymi krajów socjalistycznych. Wprowadzono też formę realizowania współpracy na zasadzie ekwiwalentnej wymiany bezdewizowej. W większości wypadków są to wzajemne konsultacje w zakresie stosowanych metod, nowych instrumentów i organizacji prac oraz wymiana technologii. Rozpoczęto także współpracę pomiędzy wydawnictwami kartograficznymi, czego przejawem jest wspólne wydawanie przez PPWK i VEB Tourist Verlag w Berlinie map turystycznych terenów przygranicznych Polski i NRD.

W miarę rozwoju kadry naukowej i technicznej, geodeci polscy skupieni w państwowej służbie geodezyjnej i kartograficznej coraz śmieiej poczęli występować na szerszej platformie międzynarodowej. Ożywiła się wyraźnie działalność w ramach Międzynarodowej Unii Geodezji i Geofizyki, w szczególności zaś w Międzynarodowej Asocjacji Geodezji. W Zgromadzeniu Generalnym w Rzymie w 1954 roku uczestniczyła już 4-osobowa delegacja polska, a w kolejnym Zgromadzeniu Generalnym w Toronto w 1957 r. już przedstawiony został Raport Narodowy z wykonywanych prac (poprzedni przygotowany był na Zgromadzenie Generalne w Waszyngtonie w 1939 r., w którym delegacja polska nie mogła już uczestniczyć) oraz kilkanaście referatów i komunikatów naukowych, w tym wiele opracowanych przez środowisko służby geodezyjnej. Ten stan rzeczy utrzymał się w latach następnych: w kolejnych Zgromadzeniach Generalnych i pracach międzynarodowej Asocjacji Geodezji brały czynny udział delegacje polskie, w skład których wchodziłi przedstawiciele służby geodezyjnej, przedstawiając raporty narodowe, referaty i komunikaty. Ta aktywność spotkała się z uznaniem i wysoką międzynarodową oceną polskiego środowiska geodezyjnego. Jednym z wyrazów tego było powierzenie w 1960 r. doc. Stanisławowi Kryńskiemu, ówczesnemu dyrektorowi Instytutu Geodezji i Kartografii, stanowiska sekretarza MAG ds. Europy Wschodniej (po upływie statutowego terminu stanowisko to objął w 1976 r. pracownik naukowy IGiK doc. Wojciech Krzemiński), a następnie w 1963 r. – członka 5-osobowego Komitetu Finansowego Międzynarodowej Unii Geodezji i Geofizyki.

Na wielu Zgromadzeniach Generalnych ówczesny prezes GUGiK mgr inż. Borys Szmielew powoływany był do ad hoc organizowanych komisji dla przygotowania doraźnych zagadnień, będących następnie przedmiotem uchwał Zgromadzenia Generalnego. Przedstawiciele służby geodezyjnej weszli w skład stałych komisji Międzynarodowej Asocjacji Geodezji, jak np.: Komisji Triangulacji Europy, Komisji Niwelacji Europy, Komisji Badań współczesnych Ruchów Skorupy Ziemskiej oraz uczestniczą w pracach wielu Specjalnych Grup Studiów MAG.

Aktywna działalność przedstawicieli polskiej służby geodezyjnej zaznaczyła się w tych latach również w innych organizacjach międzynarodowych o zasięgu światowym. I tak np. czynny udział w Kongresach oraz sympozjach specjalistycznych Międzynarodowego Towarzystwa Fotogrametrycznego umożliwił wprowadzenie przedstawicieli Polski do kilku komisji. W poszczególnych latach przedstawiciele służby geodezyjnej byli korespondentami krajowymi do specjalistycznych Komisji MTF, a obecnie pracownik naukowy IGiK dr inż. Adam Linsenbarth piastuje stanowisko przewodniczącego jednej z Grup Roboczych.

Podobnie rzecz się miała z działalnością w ramach Międzynarodowej Federacji Geodetów – FIG. I tu przedstawiciele służby geodezyjnej brali i biorą czynny udział w kongresach i sympozjach specjalistycznych, głównie z zakresu geodezji inżynierskiej oraz ewidencji gruntów, piastując też stanowiska korespondentów krajowych i wnosząc poważny wkład w utrwalanie opinii o polskiej geodezji jako przodującej w dziedzinie geodezji inżynierskiej.

W 1964 r. Polska przystąpiła do Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej – MAK, organizacji utworzonej w 1956 r. i afiliowanej do Międzynarodowej Unii

Geograficznej. Polskę reprezentuje w tej Asocjacji Instytut Geodezji i Kartografii. Polska służba geodezyjna i kartograficzna włączyła się ściśle do prac MAK: Jej przedstawiciel mgr inż. Tadeusz Michalski był jednym z twórców wielojęzycznego słownika technicznych terminów kartograficznych, do którego opracowywał terminologię polską. Jednostki służby geodezyjnej aktywnie uczestniczą w imprezach naukowych i wystawach, organizowanych z okazji konferencji międzynarodowych Asocjacji. Od 1978 r. jednym z wiceprzewodniczących MAK jest doc. dr hab. Andrzej Ciołkosz, z Instytutu Geodezji i Kartografii.

Na szczególne podkreślenie zasługuje też pozytywna ocena na IV Regionalnej Konferencji Kartograficznej ONZ w listopadzie 1979 r. w Abidżanie (Wybrzeże Kości Słoniowej) polskiej propozycji założenia ogólnokontynentalnej sieci geodezyjnej Afryki. Do tej propozycji przychylnie ustosunkowała się również Międzynarodowa Asocjacja Geodezyjna MUGG.

Duży wkład polskiej służby geodezyjnej we współpracę służb geodezyjnych krajów socjalistycznych oraz wysoka ocena geodezji polskiej w skali światowej spowodowały, że gdy w 1966 roku utworzona została Komisja Wielostronnej Współpracy Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych dla kompleksowego programu „Planetarne Badania Geofizyczne” – KAPG – stronie polskiej powierzono zorganizowanie i prowadzenie Podkomisji 6 w tej Komisji pn. „Geodezja i grawimetria”, a Polska Akademia Nauk z kolei zaproponowała tę rolę polskiej służbie geodezyjnej. Od tego czasu przewodnictwem tej międzynarodowej Podkomisji spoczywa w rękach służby geodezyjnej: początkowo prezesa GUGiK mgr inż. Borysa Szmielewa, a następnie pracownika naukowego IGiK doc. Stanisława Kryńskiego. Oprócz tego ówczesnemu pracownikowi IGiK doc. Wojciechowi Krzemieńskiemu powierzono stanowisko Sekretarza Naukowego KAPG, piastowane przez niego do dnia dzisiejszego. Również kilku pracowników IGiK bierze udział w pracach Grup Roboczych KAPG, zajmujących się zagadnieniami geodezji, astronomii i grawimetrii geodezyjnej oraz magnetyzmu ziemskiego.

W ostatnich latach podjęto prace z dziedziny teledetekcji. Współpraca z krajami socjalistycznymi prowadzona jest zarówno w ramach wielostronnej współpracy służb geodezyjnych krajów socjalistycznych, jak i umowy o współpracy w zakresie zdalnego badania Ziemi z Kosmosu, podpisanej w 1978 r. w Moskwie, a także w ramach programu badawczego „Interkosmos” Akademii Nauk krajów socjalistycznych. Utworzony w IGiK Ośrodek Przetwarzania Obrazów Lotniczych i Satelitarnych uczestniczył w latach 1977–78 w ramach programu „Interkosmos” w międzynarodowych eksperymentach: „Telefoto” 77, „Telefoto” 78, „Raduga” i „Teleradar” oraz rozpoczął prace w zakresie eksperymentu „Ziemia” (Zdjęcia wykonane przez pierwszego polskiego kosmonautę ppłk. M. Hermaszewskiego). Eksperymenty te zmierzają do wypracowania i zbadania nowych, wysoce zautomatyzowanych metod oraz oceny dokładności wyników uzyskiwania obrazów terenu ze zdjęć lotniczych i satelitarnych. Wyszkolono również specjalistów w przodujących ośrodkach zagranicznych, przez co przygotowano kadre naukową do prac w kraju w dziedzinie teledetekcji.

Polska służba geodezyjna zaprasza wybitnych specjalistów z różnych dziedzin geodezji i kartografii i z różnych ośrodków zagranicznych oraz organizuje naukowe sympozja.

Podkreślić również należy prowadzoną międzynarodową wymianę publikacji naukowo-technicznych.

Współpraca z zagranicą, a zwłaszcza ze służbami geodezyjnymi krajów socjalistycznych, umożliwia koncentrację i podział prac na wybranych problemach badawczych i zagadnieniach podstawowych w geodezji i kartografii, przyspieszając ich rozwiązanie oraz ujednolicają dane geodezyjne i materiały kartograficzne. Umożliwia też dalsze rozwinięcie odpowiednich badań naukowych w Polsce oraz

przygotowanie – poprzez różne formy szkoleń – fachowców do obsługi nowoczesnej aparatury zagranicznej. Uzyskuje się też szereg korzyści niewymiernych, jak pogłębianie wiedzy w danej dziedzinie, propagowanie własnych osiągnięć (możliwości eksportu) itp.